

Afghanistan - Historien och kulturen

Bakgrund

Landet mellan Främre och Bortre Orienten har i alla tider härjats av olika erövrare: Alexander den store på 300-talet före Kristus, muslimer på 600-talet, mongolerna Djingis Khan och Timur Lenk på 1200- och 1300-talen. Som landets grundare räknas fortfarande Ahmed Shah som på 1700-talet grundade den kungliga dynasti som satt kvar på tronen fram till 1978. På 1800-talet invaderar Storbritannien Afghanistan tre gånger i kamp mot ärkefienden Ryssland. Kipling har kallat det för "The Great Game". De afghanska stamkrigarna besegrade dock de brittiska trupperna. På 1920-talet orienterar sig landet mot den västerländska kulturen under ledning av kung Amanullah som störtas 1929. Inre oro och motsättningar följer. På 1950-talet vädjar premiärminister Daud till USA om utvecklingshjälp. USA nekar och landet tvingas vända sig till Sovjetunionen. Därmed ökar det sovjetiska inflytandet i landet och Afghanistans neutralitetspolitik är över. 1979 invaderar Sovjetunionen landet för att bekämpa landets gerillatrupper. Kriget varar fram till 1989. På 1990-talet har de fundamentalistiska talibanerna styrt landet med järnhand, fram till den 11 september 2001.

I Afghanistan bor tio större och trettio mindre befolkningsgrupper. Afghan avser främst den dominerande av dessa: pashtunerna. Hur många som bor i landet är oklart: 15, 18 eller 11 miljoner. Huvudstad är Kabul. 50% av befolkningen talar pashtu och 35% olika dialekter av nypersiska. Båda skrivs med arabisk skrift. 99% av afghanerna är muslimer, men landet har tidigare under historiens gång influerats av buddhism och zoroastrism. Dominerande näringar är jordbruk och boskapsskötsel, hantverk och handel. Afghanistan är ett av världens fattigaste länder.

Historien och kulturen

En del frågor finns under både "Frågor till filmen" och "Forska vidare": Svaren antyds på filmen, men de kan utvecklas.

Frågor till filmen:

1. Titta på en karta - Var ligger Afghanistan och var ligger Bortre och Främre orienten?
2. Hur kan det komma sig att detta land - täckt av öken och halvöken - under så många århundraden ändå genomsyrats av handel, kultur - och varit utsatt för erövringsförsök?
3. Stam - släkt - familj: Förklara vad det betyder för en afghan.
4. Vilka kulturer har blomstrat och dött i landet?
5. Vilken är landets huvudstad och statsreligion?
6. Vad betydde det ekonomiska uppsvinget på 1900-talet för landet?
7. Vilka följder fick det kalla kriget för Afghanistan: kortsiktigt och långsiktigt?
8. Sovjetunionens invasion 1979: orsaker - förlopp - följder?
9. Varför har Afghanistan inte blivit vad vi menar med ett modernt land?
10. Försök förklara kvinnans ställning i landet.
11. Vilka är talibanerna och vad har de betytt för landet och folket?
12. Hur kunde det komma sig att talibanerna fick det afghanska folkets stöd?

Forska vidare:

1. Ta reda på mer om Afghanistans olika befolkningsgrupper. (Pashtuner, balucher, tadjiker, hazarer, aimak, uzbeker, turkmener, kirgizer, nuristaner, pashai, araber)
2. De äldsta spåren av människor i Afghanistan är 50 000 år gamla - Hur såg det ut i Norden för 50 000 år sedan?
3. Varför är buddhastatyerna i landet förstörda?
4. Sovjetunionens invasion 1979: orsaker - förlopp - följder?
5. Ta reda på mer om vad det innebär att leva som muslim.
6. Försök förklara kvinnans ställning i landet.
7. Vilka likheter finns mellan Afghanistan och Sveriges jordbrukarsamhälle för 100 år sedan?
8. Varför är begreppet heder - speciellt kvinnans - så centralt i kulturen?
9. Vilka är talibanerna och vad har de betytt för landet och folket?
10. Vad händer i Afghanistan i dag? Leta reda på tidningsartiklar och berätta för varandra!
11. Hur ser det ut i landet om tio år?

Förklaringar:

Anarki - Frånvaro av statsmakt

Hellensim - Blandkultur som uppstår i Alexander den stores rike: en blandning mellan öst och väst

Persien - Fram till 1935 det officiella namnet på Iran

Buffertstat - Mindre stat mellan två fientliga stater